

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2023:II.DOR.588.2021

Evidenčna številka: VS00064781

Datum odločbe: 01.02.2023

Opravična številka II.stopnje: VSL Sodba II Cp 761/2021

Senat: Vladimir Horvat (preds.), Karmen Iglič Stroligo (poroč.), dr. Mateja Končina Peternel

Področje: CIVILNO PROCESNO PRAVO - OBLIGACIJSKO PRAVO - PRAVO EVROPSKE UNIJE - VARSTVO POTROŠNIKOV

Institut: predlog za dopustitev revizije - potrošniška kreditna pogodba - posojilo v tuji valuti - kredit v CHF - hipotekarni bančni kredit - valutno tveganje - ničnost pogodbe - nepošten pogodbeni pogoji - pojasnilna dolžnost banke - načelo vestnosti in poštenja - slaba vera banke - znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank - varstvo potrošnikov - razlaga ZVPot - Direktiva Sveta 93/13/EGS - dopuščena revizija

Zveza: Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah člen 3, 3/1. ZPP člen 367a, 367a/1, 367c, 367c/3. ZVPot člen 22, 23, 24, 24/1

Jedro

Revizija se dopusti glede vprašanj:

1.) Ali je treba zakonske predpostavke iz štirih alinej prvega odstavka 24. člena ZVPot, ki alternativno opredeljujejo pogoje za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja, upoštevati kot samostojne in neodvisne zakonske pogoje za presojo, pri čemer obstoj odločilnih dejstev, ki se podrejšajo zgolj enemu od teh pogojev, zadošča za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja?

2.) Ali za presojo pojasnilne dolžnosti prodajalca ali ponudnika zadošča opozorilo na spremenljivost tečajnega razmerja EUR-CHF brez nadaljnjih pojasnil, kako bi na obveznost za odplačilo kredita v celoti vplivala zelo velika depreciacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima potrošnik stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer?

3.) Ali mora prodajalec ali ponudnik potrošnika obvestiti o ekonomskih okoliščinah, ki bi lahko vplivale na nihanja menjalnih tečajev?

4.) Ali vpliv znatnega povečanja zneska neodplačane glavnice v valuti plačila (v evrih) pri kreditu v tuji valuti, ko povečanje neodplačane glavnice v nacionalni valuti ni uravnoteženo z razliko med obrestno mero za tujo valuto in obrestno mero za nacionalno valuto, predstavlja pogodbeni pogoji, ki nalaga potrošniku

nesorazmerno breme, če prodajalec ali ponudnik v zvezi s tem ni izpolnil zahteve po preglednosti z vsebino, da je takšno povečanje obveznosti mogoče in ali je v takšnem primeru mogoče šteti, da bi prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom transparentno posluje, lahko razumno pričakoval, da bi potrošnik takšne pogoje sprejel v okviru posamičnih pogajanj?

5.) Ali je kriterij presoje iz prejšnjih točk pomemben z vidika dobre vere prodajalca ali ponudnika in ali je pri tem treba upoštevati vse okoliščine, s katerimi je bil poklicni dajalec kredita lahko seznanjen ob sklenitvi pogodbe, ob upoštevanju njegovega strokovnega znanja in izkušenj glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj ter ali se to omejuje v smeri možnosti prodajalca ali ponudnika, da v času sklenitve kreditne pogodbe napove konkretni trenutek in obseg bodočih tečajnih sprememb?

Izrek

Revizija se dopusti glede vprašanj:

1.) Ali je treba zakonske predpostavke iz štirih alinej prvega odstavka 24. člena ZVPot, ki alternativno opredeljujejo pogoje za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja, upoštevati kot samostojne in neodvisne zakonske pogoje za presojo, pri čemer obstoj odločilnih dejstev, ki se podrejajo zgolj enemu od teh pogojev, zadošča za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja?

2.) Ali za presojo pojasnilne dolžnosti prodajalca ali ponudnika zadošča opozorilo na spremenljivost tečajnega razmerja EUR-CHF brez nadaljnjih pojasnil, kako bi na obveznost za odplačilo kredita v celoti vplivala zelo velika depreciacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima potrošnik stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer?

3.) Ali mora prodajalec ali ponudnik potrošnika obvestiti o ekonomskih okoliščinah, ki bi lahko vplivale na nihanja menjalnih tečajev?

4.) Ali vpliv znatnega povečanja zneska neodplačane glavnice v valuti plačila (v evrih) pri kreditu v tuji valuti, ko povečanje neodplačane glavnice v nacionalni valuti ni uravnoteženo z razliko med obrestno mero za tujo valuto in obrestno mero za nacionalno valuto, predstavlja pogodbeni pogoj, ki nalaga potrošniku nesorazmerno breme, če prodajalec ali ponudnik v zvezi s tem ni izpolnil zahteve po preglednosti z vsebino, da je takšno povečanje obveznosti mogoče in ali je v takšnem primeru mogoče šteti, da bi prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom transparentno posluje, lahko razumno pričakoval, da bi potrošnik takšne pogoje sprejel v okviru posamičnih pogajanj?

5.) Ali je kriterij presoje iz prejšnjih točk pomemben z vidika dobre vere prodajalca ali ponudnika in ali je pri tem treba upoštevati vse okoliščine, s katerimi je bil poklicni dajalec kredita lahko seznanjen ob sklenitvi pogodbe, ob upoštevanju njegovega strokovnega znanja in izkušenj glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj ter ali se to omejuje v smeri možnosti prodajalca ali ponudnika, da v času sklenitve kreditne pogodbe napove konkretni trenutek in obseg bodočih tečajnih sprememb?

Obrazložitev

1. Prvi tožnik in druga tožnica kot kreditojemalca ter tretji tožnik kot zastavitelj in solidarni porok so s toženko kot kreditodajalko dne 30. 10. 2007 sklenili kreditno pogodbo. Toženka je odobrila kredit v višini 184.883,00 *CHF* in ga izplačala v *EUR*.

2. Tožniki vtožujejo, da je pogodba nična in zahtevajo odpravo njenih pravnih posledic.

3. Sodišče prve stopnje je zavrnilo zahtevek za ugotovitev ničnosti kreditne pogodbe, notarskega zapisa in sporazuma o zavarovanju denarne terjatve. Prav tako je zavrnilo zahtevek za plačilo 79.956,29 *EUR* (vse I. točka izreka). Tožnikom je naložilo, da toženki povrnejo stroške prvostopenjskega postopka (II. točka izreka).

4. Tožniki so se pritožili zoper prvostopenjsko sodbo. Pritožbeno sodišče je pritožbo zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (I. točka izreka) ter tožnikom naložilo, da toženki povrnejo stroške pritožbenega postopka (II. točka izreka).

5. Zoper sodbo pritožbenega sodišča tožniki vlagajo predlog za dopustitev revizije glede naslednjih vprašanj:

1) Ali je treba zakonske predpostavke iz štirih alinej prvega odstavka 24. člena ZVPot, ki alternativno opredeljujejo pogoje za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja, upoštevati kot samostojne in neodvisne zakonske pogoje za presojo, pri čemer obstoj odločilnih dejstev, ki se podrejajo zgolj enemu od teh pogojev, zadošča za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja?

2) Ali za presojo pojasnilne dolžnosti prodajalca ali ponudnika zadošča opozorilo na spremenljivost tečajnega razmerja *EUR-CHF* brez nadaljnjih pojasnil, kako bi na obveznost za odplačilo kredita v celoti vplivala zelo velika deprecijacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima potrošnik stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer?

3) Ali mora prodajalec ali ponudnik potrošnika obvestiti tudi o ekonomskih okoliščinah, ki bi lahko vplivale na nihanja menjalnih tečajev?

4) Ali vpliv znatnega povečanja zneska neodplačane glavnice v valuti plačila (v evrih) pri kreditu v tuji valuti (ali z valutno klavzulo), ko je ta lahko tudi višji od prvotno izposojenega zneska kredita, ko povečanje neodplačane glavnice v nacionalni valuti ni uravnoteženo z razliko med obrestno mero za tujo valuto in obrestno mero za nacionalno valuto, predstavlja pogodbeni pogoj, ki nalaga potrošniku nesorazmerno breme, če prodajalec ali ponudnik v zvezi s tem ni izpolnil zahteve po preglednosti z vsebino, da je takšno povečanje obveznosti mogoče in ali je v takšnem primeru mogoče šteti, da bi prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom transparentno posluje, lahko razumno pričakoval, da bi potrošnik takšne pogoje sprejel v okviru posamičnih pogajanj?

5) Ali je kriterij presoje iz prejšnjih točk pomemben z vidika dobre vere prodajalca ali ponudnika, ob upoštevanju pogajalske pozicije pogodbenih strank ter v situaciji, ko je bil potrošnik spodbujen v strinjanje z zadevnim pogodbenim pogojem, in ali je pri tem treba upoštevati vse okoliščine, s katerimi je bil poklicni dajalec kredita lahko seznanjen ob sklenitvi pogodbe ob upoštevanju njegovega strokovnega znanja in izkušenj glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj ter ali se to omejuje v smeri možnosti prodajalca ali ponudnika, da v času sklenitve kreditne pogodbe napove konkretni trenutek in obseg bodočih tečajnih sprememb?

6) Ali je treba anuitetni način odplačevanja kredita (ki predpostavlja pretežno in prednostno poplačevanje obresti v zgodnejših fazah odplačevanja kredita z bistveno manjšim deležem glavnice) razlagati tako, da ti pogoji kreditne pogodbe (ki določajo, da se plačila prednostno uporabijo za poplačilo obresti), ob znatnem povečanju mesečnih anuitet in glavnice kredita zaradi nihanj paritete med obračunsko valuto in valuto plačila, v škodo potrošnika povzročajo znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih strank, ki izhajajo iz kreditne pogodbe in ali je zaradi teh pogojev potrošnik izpostavljen nesorazmernemu valutnemu tveganju?

7) Ali je zahtevo po preglednosti in izpolnitvi pojasnilne dolžnosti prodajalca ali ponudnika mogoče izpolniti s tem, da se potrošniku posredujejo informacije, četudi obširne, če te informacije temeljijo na domnevi, da bo pariteta med obračunsko valuto in valuto plačila ostala stabilna ves čas trajanja pogodbe in da to velja, kadar prodajalec ali ponudnik potrošnika ni obvestil o ekonomskih okoliščinah, ki bi lahko vplivale na nihanje menjalnih tečajev?

8) Ali neupoštevanje okoliščin, ki vplivajo na presojo pojasnilne dolžnosti banke in njeno vedenje o možnih spremembah tečajev ter mehanizmov, ki na te spremembe vplivajo, ki jih je tožeča stranka zatrjevala, predstavlja absolutno bistveno kršitev določb Zakona o pravnem postopku (ZPP) iz 8. in 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP ter kršitev temeljnih procesnih jamstev iz 14. in 22. člena Ustave?

6. Predlog je delno utemeljen.

7. Vrhovno sodišče dopusti revizijo, če je od njegove odločitve mogoče pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, pomembnem za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava preko sodne prakse (prvi odstavek 367. a člena ZPP).

8. Pogoji za dopustitev revizije iz prvega odstavka 367.a člena ZPP so izpolnjeni glede vprašanj, navedenih v izreku tega sklepa. Vrhovno sodišče je zato revizijo v tem obsegu dopustilo.

9. Vrhovno sodišče je odločalo v senatu, ki je naveden v uvodu sklepa. Odločitev je sprejelo soglasno (sedmi odstavek 324. člena ZPP).

Datum zadnje spremembe: 14.03.2023